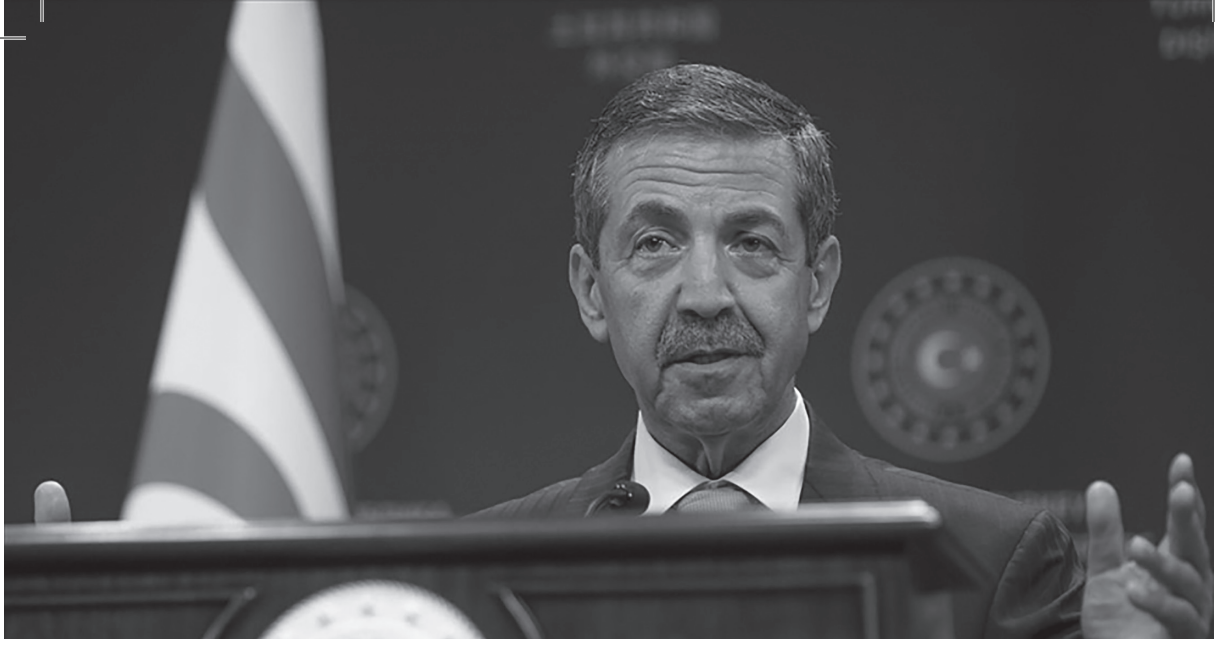

KKTC Dışışleri Bakanı Sayın Tahsin Ertuğruloğlu ile Röportaj

Yusuf Ertuğral: Gerek 2017'de Crans – Montana'daki "Kıbrıs Konferansı (Çözüm Müzakeresi) gerekse de 4 yıl sonra Nisan'da yapılan 5+1 Cenevre Kıbrıs sorununa çözüm arayışlarında çözümün çıkmadığı ve Kıbrıs sorununun yeniden kilitlendiğı bir dönem girildiğı gözükmekte. Son Cenevre görüşmesinde bir çözümün çıkamamasının sizce nedeni nedir? Sizce tarafların bundan sonraki süreçte nasıl bir yol izleyeceklerini düşünüyorsunuz?

Tahsin Ertuğruloğlu: Hayır, hiçbir şekilde bir sürpriz olmadı. Hatta tam anlamı ile beklenti ne ise, o gerçekleşti. Bence sürprizi yaşayan Rum tarafı ve BM tarafları oldu. Çünkü, Cenevre noktasına gelene kadar Türk tarafının 2017 Crans Montana'dan itibaren ortaya koyduğu politikada kararlı bir duruş sergileyeceğini düşünmüyorlardı. O duruşumuzun, o ifade ettiğimiz politikamızın bir al- vere yönelik, elbet bir noktada geri adım atılacak diye baktıkları bir duruş idi. Bunun

böyle olmadığını son derece kararlı şekilde Türk tarafı gerek anavatan gerekse KKTC ortaya koyunca bence gerçek sürprizi onlar yaşadı. Nitekim birinci diyeceğim, Cenevre 5+1 BM toplantısını kapatırken genel sekreter aslında ortak zemin olmadığını ifade ile normalde ben bu görevimi şimdi gidip genel güvenlik konseyi beş üyesinde ortak zemin yoktur deyip iade etmem gerekir, ama ben bunu yapmayacağım iki-üç ay içerisinde bir toplantıya daha çağıracağız diyerek kapadı. Şimdi bu toplantıyı henüz çağırılmış değil. Çünkü sıkıntı, ikinciyi çağdıktan sonra ortak zemin olmadığı bir kez daha yaşandığı anda genel sekreterin birinci toplantı sonunda yapmayacağım dediğini artık yapmak mecburiyetinde olduğunu kendisi de biliyor. Ortak zemin yok. Olacak mı? Bence mümkün değil, bu benim kişisel değerlendirmem. Biz egemen eşitlik ve eşit uluslararası statü duruşlarında en ufak bir şekilde

geri adım atmayacağıma göre, Rum tarafı da dünya kendilerine Kıbrıs Cumhuriyeti diyerek şımartmaya devam ettiği sürece onlar da geri adım atmayacağına göre ortak zemin, çok düz bir mantıkla yoktur, olmamıştır ve olmayacaktır. O halde, genel sekreter görevini iade etmesi gerekir Güvenlik Konseyi'ne. Yani top BM'dedir, Güvenlik Konseyi'ndedir. BM'nin sanki tarafsız bir örgütmüş gibi ve AB'nin de tarafsız bir örgütmüş gibi bu görüşmelere gözlemci olarak katılmak istemelerinin nedeni bize göre art niyetin ifadeleridir. Çünkü AB de BM de, soruna taraf olmuş örgütlerdir; Rum tarafını kabul etmek ile... Başta BM, sonra da AB, soruna taraf olmuş örgütlerdir ve Türk tarafının aleyhine taraf olmuş örgütlerdir. Dolayısıyla, bizim bunlardan bir beklentimiz yok. Bütün yaşadığımız sıkıntıların temelinde yatan örgütler bunlar, bunların aldıkları ve almaya devam ettikleri kararlar. Yani, kendi yanlış kararlarını yerdeki realitelere uyumlaştıracaklarına, yerdeki realiteleri kendi yanlış kararlarına uyumlaş-

tırmaya çalışan tuhaf örgütler. Ama ikinci toplantıyı genel sekreter henüz çağırmadı. Bana göre de kolay kolay çağırmayacak...

Y.E. ...Rum tarafı katılacaklarını söylediler.

T.E. O ayrı, o zaten her sene gittiğimiz toplantılar. Ona katılacağız tabii ki. Yani bizim ikinci 5+BM'den kaçtığımız yok, tam tersine ikinci 5+BM'yi dört gözle bekliyoruz. Bizim boşa harcadığımız yıllara yeni yıllar katma gibi bir hedefimiz yok, bir an önce bu olay ne olacaksa olur, olmayacaksa da olmaz. Bunun ortaya çıkması gerekir. Ortak zemin olmadığı sürece müzakere yoktur, müzakere olmadığı sürece de bir anlaşma zemini yoktur. Dolayısıyla herkesin kendi yolunu şekillendireceği bir sürece girilmesi gerekir. Benim şu an yapabileceğim özet yorum budur, bekleyeceğiz ama çok uzun süre beklemeye niyetimiz yok.

Y.E. Temmuz ayında Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti'ni ziyaretinde "Maraş'ta herkesin yararına olacak yeni bir dönemin kapıları açılacaktır" sözleri ile başlayacak yeni dönemde sizce Eylül'deki BM New York Lider zirvesinde 2004'ten bu yana Rum yönetimin lehine gelişen mevcut statünün değişmesine sebep olabilir mi?

T.E. Rum tarafının yıllardır kullandığı avantajlı konumun nedeni kendilerinin haksız bir şekilde Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınmış olmalarıdır. Kıbrıs konusunun 53 senelik müzakerelere rağmen çözüme ulaşmamasının nedeni de budur. Yani, iki eşit kurucu ortak diye yola çıktığında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken, bu ortaklığı bozan tarafın, yani Rum'un, silah zoru ile bozan tarafın anlaşmaların temel özelliklerine aykırı bir şekilde; neydi bu temel özellikler? Ortaklardan ne biri ne diğeri kendi başına diğer ortağı dışlayarak Kıbrıs Cumhuriyeti olma iddiasında olamayacağı, Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken temel ilke buydu. Buna rağmen, bu ortaklığı hiç hazmetmemiş Rum'un, 3 yıl gibi kısa bir süre sonrasında silah zoru ile Türk ortağı dışlayarak kendi başına BM tarafından Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınması, Kıbrıs konusunda değil 53 yıl, 530 yıl da görüşülse bir anlaşmaya varılamamasının garantörüdür. Ortaklığı bozan taraf devlet, ortaklıktan atılan taraf da o devletin toplumu. Bu statülerdeki eşitsizlik nedeni ile müzakerelerin bir anlamı kalmamıştır. Türk tarafının iyi niyeti ile aşırı hoşgörüsü ile 53 yıl sürdü. Federasyon süreçleri yaşandı. Federasyon önerisi

de Türk tarafının önerisi idi, Türk tarafı her zaman olaya bir anlaşma sağlama, bir çözüme gitme yeni bir yasal ortaklık yaratma vizyonu ile yaklaştı, ancak karşı taraf, dünya kendisini Kıbrıs Cumhuriyeti diye tanıdığı andan itibaren Kıbrıs Türk'üne hiçbir şekilde ihtiyacı yoktu, tek başına bir Rum devleti, Kıbrıs Cumhuriyeti diye tanıdığı sürece, Rumların Kıbrıs sorununu olarak nitelendirdikleri sorun kendi açılarından çözümlenmiş oldu. O tanınmışlığı bizim aleyhimize pervasızca kullandılar, bizim üzerimizde ambargolar uygulattılar, izolasyonlar uygulattılar, yapmaya da devam ediyorlar. Anavatanımızı Kıbrıs'ta işgalci ülke diye suçlamaya yönelik propaganda mekanizmaları kurdular ve sürdürüyorlar. Dolayısıyla şimdi Maraş konusunda ezber bozuldu o kesin. Geç kalınmış bir adım ama Maraş konusunu da doğru perspektife oturtmak lazım. Maraş açılımının temel özelliği Türk idaresinde açılacak olması. Rum'un veya BM'nin veya AB'nin şikâyet etmelerinin temel nedeni de Türk idaresinde açılacak olmasıdır. Onlara göre Maraş BM'ye devredilmesi ve BM'nin de Rumlara geri vermesi gibi bir konudur. Bunun kesin bir şekilde olmayacağı ortaya çıktı. Maraş'ta kişisel/bireysel mülkiyet haklarına saygı gösterilecektir, eski mal sahiplerine talep etmeleri halinde mallarına dönme hakkı verilecektir. Ama Türk idaresinde yaşama-yı kabul etmeleri gerekir. Maraş, Rum idaresine verilecek bir coğrafya değil, o da bitmiştir. Yani Türk tarafının son dönemde aldıkları kararlar ezber

bozan ve statükoyu sarsan kararlar olmuştur. Doğrusu da budur. Çünkü statüko bizim aleyhimize çalışan bir süreçtir. Statükonun temel temsilcisi de Birleşmiş Milletler örgütüdür. Burada müzakereler yapılsın ve bir anlaşmaya gidilsin ve bunun sorumlusu da sahibi de Birleşmiş Milletler örgütüymüş gibi bir senaryo tezgahlanıyor uluslararası camia sahnesinde. Ama işin gerçeği saklanarak bu senaryo tezgahlanıyor. İşin gerçeği nedir, bu statükonun ilelebet devam etmesinin garantörü BM'nin ta kendisidir. Yani eşitsizlik temelinde sürdürülecek müzakereler ile bir yere varılamayacağını görmek için dahi olmaya gerek yok. Bir müzakere sürecinin başarı şansının olabilmesi için müzakere sürecine katılan tarafların eşit olmaları gerekir. Eşitsizlerin masaya oturup da eşitler olarak masadan kalktığı bir müzakere süreci yoktur.

Y.E. Az önceki soruyla bağlantılı olarak malumunuz Maraş'ta atılan son adımdan sonra, Rum yönetimini bir yandan uluslararası alanda kınama ve engelleme yönünde yoğun girişimlere yönlendirirken, öte yandan da Türk tarafını durdurmak amacıyla yeni bir öneri olarak Maraş'ın BM yönetimine devri karşılığında, Ercan Havaalanının ve Magosa Limanının BM gözetiminde uluslararası trafiğe açılması önermiştir. Bu konuyla bağlantılı olarak iki sorumuz olacak; İlk olarak sizce Rum yönetimi bu önerisiyle artık mevcuttaki statükolarının sarsıldığını söyleye bilir miyiz? İkinci olarak sizce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bu durumu avantaj olarak mı görmektedir?

T.E. Söz konusu değil! Yani bunlar aslında bize hakarettir! Biz vatan toprağını karşı tarafa vereceğiz ve o bize bir lütufta bulunacak. Yani, toprağın karşılığı bir havaalanının açılması olmaz. Havaalanı bu sene açılır, açan taraf karşı tarafa açılmasının bir anlamı yok. Çünkü açtırdığı gibi gelen sene de kapatır. ICAO, yerlere verilecek bildirimler ile bir havaalanının uluslararası trafiğe açık olduğu ya da olmadığı ortaya çıkar. Bizim sivil havacılık otoritemiz kabul edilmediği için, siyasi tanınmamışlıktan dolayı ICAO'ya yani sivil havacılık bölgesine bildirimde bulunan Rum sivil havacılık otoritesidir, o da Kıbrıs Cumhuriyeti sivil havacılık otoritesi aldatmacasıyla. Dolayısıyla, onlar da Kıbrıs adasında uluslararası trafiğe açık havaalanları Larnaka ve Baf. Şimdi bu zekâmıza hakarete varan tekliflerini kabul etmiş olsak, Allah korusun, ne olacak, Maraş'ı vereceğiz ve havaalanı açılacak. Peki, havaalanını açtıracak makam kim? Rum sivil havacılık otoritesi. Yani, biz bunca yıllık mücadeleyi, bunca bedeli, şehidi, malul gaziyi Rum sivil havacılık otoritesi bizim havaalanımızı gün gele açsın diye mi verdik? Var mı böyle bir dünya? Açtırdı diyelim, gelen sene kapatır, gelen sene bildirimde bulunmayabilir, ama Maraş elden gitmiştir. Yani toprağa karşılık barış şeyi vardır uluslararası siyasette, toprak verirsin barış anlaşması yaparsın. Bu adada asla işlemeyecek olan bir formüldür. Çünkü Rum hepsini istemektedir. Yıllardır sürdürülen müzakere süreçlerinde Türk tarafı hep Maraş'ı ön-

görmüştür. Güven arttırıcı önlemlerde bile öngörölmüştür Rum tarafına iadesi ve Rum tarafı hep reddetmiştir. O zaman da hep söylemişimdir, Rum tarafı bunu reddeder çünkü Rum'un sorunu Maraş'ı almak ile bitmiyor, Rum bütün adayı istiyor. Rum'a göre bütün ada Helen adasıdır. Türk bu adada Rum'a eşit bir halk değildir, hatta halk değildir. Halkların hakları başkadır, toplumların hakları başkadır, bireylerin hakları başkadır. Dolayısıyla artık bu oyuna bir son vermek gerekir. Bu statükoya kesin bir dur demek gerekir. Biz talep etmememiz gereken hiçbir şeyi talep etmiyoruz. Bütün talep ettiklerimiz haklarımızdır, eşitliğimizdir. Bu adada hiçbir zaman bir Helen adasında Türk azınlık olmamış Kıbrıs Türk'ünün hiçbir zaman bu adada Rumların boyunduruğu altına girmeyecek bir halk kitlesi olduğu, bu halkın devlet sahibi bir halk olduğu, egemen bir halk olduğu göz önünde bulundurulmalı ve ona

göre adımlar atılmalı. Kendi içimizde bizimle aynı çizgide olmayan insanlarımız yok mu, var. Ama bunlar yeni değil, her zaman vardı. Yani 30'lu yıllarda da vardı, 40'lı, 50'li, 60'lı yıllarda da vardı, her zaman bir marjinal grup bizim içimizde, Türk ulusunun çıkarlarını değil, olmayan bir Kıbrıslı milletin çıkarlarını savunuyor gibi görünüp, aslında Rum'un ekmeğine yağ bal süren insanlarımız her zaman vardı, şimdi de var. O, onların ayıbı. Biz onların ayıbına kapılıp misyonumuzdan, vizyonumuzdan dönecek değiliz, öyle bir hakkımız yok. Burası her türlü bedel ödenerek vatan yapılmıştır. Anavatan hala daha bedel ödemektedir. Kıbrıs Türk'ü hala daha bedel ödemektedir. Dolayısıyla, bu bedelleri ödeyen anavatan ve yavru vatani suçlama yerine, bu bedelleri ödetenlere karşı bir dik duruş sergileme görevimiz olduğunu herkesin görmesi gerekir. Bu inançla biz yolumuza devam ediyoruz.

Y.E. Bu süreçten sonra KKTC ile Türkiye ile eş zamanlı olarak bundan sonraki yeni dönemde nasıl bir yol haritası izleyecektir?

T.E. Şimdi o, önümüzdeki süreçte şekillenecektir. Bunun kararını beraber vereceğiz. Çünkü bu dava Kıbrıs Türk'ünün davası değil sadece, bu dava Türk ulusunun davasıdır. Sadece Kıbrıs adası ile sınırlı bir mücadele de değildir, Doğu Akdeniz'deki bir mücadeledir ulusal çıkarlarımızın söz konusu olduğu. Kıbrıs Türk halkı da Türk ulusunun bir kopmaz parçası olarak bu mücadelesini anavatanı ile birlikte verme bilincine sahiptir. Bu şekilde buralara kadar geldik. Şimdi, az önce ifade ettiğim genel sekreter bir şekilde görevine devam edecek mi yoksa iade edecek mi diye BM'nin sahasında olan bir top var. Top bizim sahamızda değil, Rum'un sahasında da değil. Az önce de ifade ettim, bizim duruşumuzdan geri adım atmamız söz konusu değil, Rum'un da değil. Dolayısıyla top BM'dedir, AB'yi zaten hiç kâle almıyorum. BM kararını netleştirdiği andan itibaren anavatan ve yavru vatan beraber bir şekilde nasıl bir sürece adım atacağımızın kararını birlikte vereceğiz. Şu anda muhaliflerimiz bizi şey diye eleştirebiliyor, bunca yıldır tanınma istediniz kimse sizi tanımadı. Bu yanlış bir değerlendirme, çünkü bugüne kadar aktif tanınma siyaseti hiç gütmedik. Devlet kuruldu, bir büyüğümüzün çok güzel bir cümlesi vardır; bu devlet tarihe şaka olsun diye kurulmadı. Bu devlet kuruldu ama biz,

çantalarımızı toparlayıp, heyetler kurup, dünya başkentlerine heyetler gönderip tanınma talebinde bulunan bir politika hiç savunmadık, hiç gündeme getirmedik. Neden? Çünkü Kıbrıs konusunda BM'nin sahipliğini yaptığı bir toplumlararası görüşmeler süreci vardı. O süreçlere katılırken, aynı zamanda tanınma talep etmek doğru bir hareket tarzı olmazdı diplomaside. Şimdi o süreç bitti; toplumlararası bir müzakere süreci yoktur, olmayacaktır da. Devletlerarası bir müzakere süreci olacaksa olur, ama toplumlararası bir müzakere olmaz. Burada devletlerarası dediğim Rum Devleti ile Kıbrıs Türk Devleti. İki devlet olarak müzakere masasına oturacaksa ona varız. Bu şu demek değil, KKTC'yi tanıyın, BM genel kurulunda üye devlet olarak oturtun ondan sonra görüşelim demek değil. Ama adada tek bir devlet vardır o da Kıbrıs Cumhuriyeti'dir diyen BM'nin bu görüşünden geri adım atmasını talep ediyoruz. Çünkü adada iki devlet vardır. Diğer devleti tanımıyor olabilirsiniz, ama tanımamanız demek o devlet yoktur demek değildir. Devlet olmanın temel göstergesi tanınıyor olması veya olmaması değildir. Tanınmayan bir devlet yine devlettir, o devlet vardır, tanınmayabilir. Dolayısıyla adada iki devletin müzakere sürecine katılacağı noktasına gelmesidir talep ettiğimiz şu anda. Bunu BM görülebilir bir gelecekte gerçekleştirme noktasında mı? Bana göre değil. Dolayısıyla, bunun net bir şekilde ortaya çıkmasını bekliyoruz, o yüzden ikinci 5+ BM'nin bir an önce toplanması-

nı ve neticenin ne olduğunun ortaya çıkmasını talep eden biziz. Rum tarafı için sorun değil, Rum tarafı 50 sene daha oturup ikinci 5+BM'nin çağırılmasını bekleyebilir, çünkü tuzu kuru; tanınan devlet olarak devam ediyor, bize ambargolar uygulattırmaya devam ediyor vb. Dolayısıyla, statükoya takılıp kalan uluslararası camiadır, statükodan zarar gören Türk tarafı ise bunu zorlamaya, statükoyu ortadan kaldırmaya ve yeni fikirler ortaya atarak adada ya yeni bir ortaklığın gündeme gelmesi ya da iki komşu devletin iyi komşuluk ilişkileri içerisinde bir geleceğe gitmesini sağlamaya çalışan Türk tarafıdır. Ama ne enteresandır ki hala daha Rum tarafı çözümü isteyen taraf, Türk tarafı da çözümü engelleyen taraf olarak gösterilmektedir. Suçluluk psikolojisine kapılan arkadaşlarımız var içimizde, onlar bu bize göz göre göre haksızlık yapanlara hoş görünme sevdasıyla sanki onlara hoş görünerek bir şey elde edeceklermiş gibi bir beklenti ile yanlış yapmaya devam ediyorlar. Bizim kimseye hoş görünme gibi bir

gayretimiz yok, zafiyetimiz yok. Değim gibi, suçluluk psikolojisine kapılmamızı gerektiren hiçbir politikamız yok. Hakkımız ne ise onu istiyoruz. Kimsenin hakkında gözümüz yok, kimsenin de bizim hakkımıza müdahil olmasını da hazmedecek değiliz.

Y.E. Türkiye'nin Kıbrıs'ta yeni politikasının küresel ve bölgesel dengelerin geleceğini nasıl şekillendireceğini öngörüyorsunuz?

T.E. Şimdi burada, şunu görmemiz lazım Kıbrıs Türk'leri olarak; Kıbrıs Türk halkı bu coğrafyada aktör değildir. Biz anavatanımızla adım adım beraber hareket ettiğimiz sürece bir önem arz ederiz. Sözünü ettiğiniz Doğu Akdeniz'deki jeopolitik yapılanmanın şekillenmesine bir şekilde Kıbrıs Türk'ünün kendi başına etkin bir rol üstlenmesi söz konusu değil. Biz anavatanımızla beraber olduğumuz için ve sürece, uluslararası aktörlerin bizi kâle aldığı bir realitede gidiyoruz. Yoksa anavatanımızla beraber

olmasak kimsenin Kıbrıs Türk halkını kâle alacağı bir ortam yok. Bunu Kıbrıs Türk'ünü aciz gösterme adına söylemediğimi de vurgulamak isterim. Bu reel politikanın ta kendisi. Rum tarafı da aktör değildir; Rum tarafı da tanınmışlığından dolayı sanki aktörmüş gibi algılanabiliyor, ama değil, çünkü aktör olmak başka bir şey. Dolayısıyla bu coğrafyada stratejilerin nasıl şekilleneceği, hangi senaryoların başarıya ulaşabileceği, hangilerinin başarısız kılınacağı anavatan gibi bir aktörün belirleyeceği bir ortamda gidiyoruz. Kıbrıs'ın önemi şu; Türk ulusunun bu Doğu Akdeniz'deki çıkarlarının kilit noktası Kıbrıs. Kıbrıs'ı kaybeden Türkiye, başka hiçbir politika davasında zemin tutturamaz.

Kıbrıs kilit, orası merkez. Türkiye bu adada kaybedemez. Dolayısıyla Kıbrıs Türk'ünün de aklını başına toplayıp küçük hesaplara teslim olmayıp, iç siyasetindeki yanlışlıklarda ulusal çıkarların nasıl tehdit edilebileceğini görüp o küçük hesaplardan çıkmamız gerekir. Ve Türk ulusunun ulvi çıkarları doğrultusunda bilinçli nasıl hareket edileceğini anavatanımızla adım adım birlikte hesaplayıp götüreceğiz, başka çaresi yok. Reel politika bu. Reel politika acımasız bir ortamdır. Hatır gönül yoktur. Benim yıllar önce David Haney denen bir İngiliz diplomat vardı onunla bir tartışmada kendisine hata ettim ve dedim ki İngiltere'nin Kıbrıs Türk'üne yaptığı adil değildir. Cevabı benim için bir ders oldu; dedi ki değerli dostum size kim dedi ki uluslararası siyasette

adalet diye bir mevhum vardır. Dolayısıyla, kimsenin kimseden adalet bekleyeceği bir şeyde değiliz onu bilelim. Beyanatlar başka bir şekilde olabilir. Beyanatlar reel politikadaki acımasızlığı kamufle etme, yumuşatma becerisidir. Beyanatlara takılarak kimse reel politika yaptığını düşünmesin. Ben genellikle söylenmesi gereken şeyleri açık açık söylenmesi gerektiğine inanan biriyim. Dolayısıyla çok eleştirilirim. Çünkü kimse maalesef gerçeği duymak istemiyor. Geçek hoş olmayabilir. Ama gerçeği görmeden de kimse önünü göremez. Dolayısıyla bilinçlenmemiz gerekir ve inanmamız gerekir ki, biz bu adada, bu coğrafyada hak etmediğimiz bir şeyi talep etmiyoruz. Kimsenin hakkına da tecavüz etmiyoruz. Tecavüz edilen bizim haklarımızdır. Onları koruma mücadelesi veriyoruz. Bunu da inançla, kararlılıkla vermeye devam edeceğiz.

Y.E. Sayın Bakanım değerli vaktinizi ayırarak kıymetli fikirlerinizi bizlerle paylaştığınız için EURO Politika dergisi adına teşekkür ederim.

Röportaj: Yusuf Ertuğral

Deşifre: Nilfem Baykan

Redaksiyon: Mesude Eşiyok

***EURO Politika Dergisi KKTC Temsilcimiz Aziz Korkmaz'a teşekkür ederiz.**